

İLAÇ SEKTÖRÜ GELECEK ARAŞTIRMASI ÇALIŞTAYI

SONUÇ RAPORU

8 – 9 OCAK 2022, SAKARYA

İçindekiler

Yönetici Özeti	3
Mevcut Durum Analizi	5
Sektör Sorunları ve Çözüm Önerileri.....	7
Değerlendirme ve Sonuç.....	17
Katılımcı Listesi	19
Çıktı Görselleri.....	22

Yönetici Özeti

Bu rapor, 8 – 9 Ocak 2022 tarihleri arasında Sakarya’da T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, T.C. Sağlık Bakanlığı, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, T.C. Ticaret Bakanlığı, İKMİB, üniversiteler, sektörel STK’lar ve ilaç sektörü temsilcilerinin katılımıyla ilaç sektörü için yapılan çalışmaya ait bulguları içermektedir. Her bölüm toplantı bilgilerini vermekte ve bu bilgileri belirli konu başlıkları altında toplamaktadır.

Bölgesel ve küresel düzeyde meydana gelen ekonomik ve politik gelişmeler, bu gelişmelerin sektör üzerindeki etkileri, uluslararası ticarete öne çıkan yurtiçi ve yurtdışı sorunlar ve bu sorunlar için geliştirilebilecek çözüm önerileri çalıştayın ana tartışma konularını oluşturmaktadır.

Çalıştayın yürütücülüğünü İzgören Akademi danışmanları Gökhan Yenipazar ve Onur Ali Gürbüz gerçekleştirmiştir. Çalıştayın ilk gününde program Gökhan Yenipazar’ın açılış sunumu ve İKMİB Yönetim Kurulu Başkanı Adil Pelister’in açılış konuşması ve sektör adına yapılan çalışmalar hakkında bilgilendirme sunumu ile başlamış; Gökhan Yenipazar’ın “Geleceğe İyi Gelecek 3İ - İnovasyon, İletişim, İç Motivasyon” semineri ile devam etmiş ve yuvarlak masa toplantıları ile sona ermiştir. Yuvarlak masa toplantılarının ilk oturumunda ele alınacak konular belirlenerek grup çalışmaları yapılmış; ikinci oturumda grup sözcüleri tarafından çalışma çıktılarının sunumları yapılmıştır. Çalıştayın ikinci gününde program İzgören Akademi danışmanı Gökhan Yenipazar’ın açılış ve enerji verici uygulama ile başlamış, katılımcıların geleceğe yönelik dilek ve temennilerin alındığı serbest kürsü ile devam etmiştir. Çalıştay, İKMİB Yönetim Kurulu Başkanı Adil Pelister’in kapanış konuşmasıyla sona ermiştir.

Çalıştay süresince öne çıkan başlıca konular;

- Ülkemiz İhracatında İlaç Sektörünün Önemi
- Türkiye İlaç Sektörüne İlişkin İhracat - İthalat Verileri
- Sektörün Dünya’daki Rekabeti ve Türkiye’nin Konumu
- İhracatta Sektörel İşbirliğinin Geliştirilmesi
- Türk İlaç Sanayiinin Uluslararası Arenada İmajının Daha da Güçlendirilmesi
- Milli ve Uluslararası Katılım Fuarı Organizasyonlarının Sektördeki Önemi
- Ticaret ve Alım Heyetlerinin Faaliyetleri

- İKMİB Kimya Teknoloji Merkezi ve "Kimya Araştırma Teknoloji ve İnovasyon Merkezi (KATİM) A.Ş.'nin Kurulması
- İlaç İhracatının Arttırılabilmesi İçin T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, T.C. Sağlık Bakanlığı, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ve T.C. Ticaret Bakanlığı, TİTCK, SGK ve Üniversitelerden Beklentiler
- Covid Sonrası Dönemde İlaç İhracatı İçin Fırsatların Değerlendirilmesi
- Katma Değeri Yüksek Ürünler İçin Yapılması Gerekenler
- Yapay Zekâ ve Dijitalleşmenin Sektöre Entegrasyonu

Mevcut Durum Analizi

Öğleden önceki oturumun son bölümünde, çalıştayda değerlendirilecek ve 7 başlık altında belirlenmiş konulara ek olarak katılımcıların da çalışılmasını önerdiği konulara ilişkin görüşleri alınmıştır. Katılımcılardan gelen konu önerileri aşağıda yer almaktadır:

- Türk ilaç sektörü ihracat için ortak bir fon nasıl oluşturabilir?
- Firmaların yurtdışı rekabetinin yönetilmesi nasıl mümkün olabilir?
- İhracat yapılacak ülkelerdeki regülasyon için nasıl ortak bir yol alınabilir?
- İhracatta önemli bir problem olan fiyatlandırma sorunu nasıl çözülebilir?
- Katma değeri yüksek ihracat için yapılması gerekenler
- İhracatı arttırmak için üniversitelerden neler bekleniyor?
- Lise ve üniversite eğitimlerinin ihracatı geliştirecek yönde nitelikli işgücü yaratacak şekilde oluşturulması ve geliştirilmesi
- T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan beklentiler
- SGK'dan beklentiler
- İhracatı arttırmak için çok paydaşlı (Kurumlar arası) çalışma kültürünü nasıl oluştururuz?
- Bazı ülkelere ihracat ödemeleri ile ilgili banka / muhabir banka sıkıntısı
- Sağlık ürünleri ihracatının önündeki 3 temel engel nedir?
- Elimizdeki ürünleri daha katma değerli hâle nasıl getirebiliriz?
- İhracatımızın verimlilik analizini nasıl yapacağız ve sürdürülebilirlik noktasında vizyonumuz ne olacak?
- İhracatımızı dijital dönüşüme nasıl adapte edeceğiz ve buna ne kadar hazırız?
- Yurtdışındaki fabrika ve ürün tescil masrafların desteklemesi ve fuar katılımlarının teşvik edilmesi
- Tüm dünya dijital dönüşüme giderken, ihracatın dijital dönüşüm ve yapay zeka sistemleri ile entegrasyonu için yazılım yönünden zenginleştirilmesini nasıl sağlayabiliriz?
- Hammadde üretimi, yerlileşme
- İlaç üretiminde kullanılacak malzeme ithalatlarında vergilendirmede pozitif ayrımcılık

- Lojistik destek
- Bazı ülkelerle / bölgelerle ticarete kolaylık sağlayacak anlaşmalar

Alınan görüşlerden seçilen ve konsolide edilen konular ve öncesinde belirlenmiş gündem maddeleri için katılımcılarla anket çalışması gerçekleştirilmiş ve aşağıda yer alan 10 konu başlığı ile masa dağılımları belirlenmiştir:

1. İhracatta Sektörel İşbirliğini Nasıl Geliştirebiliriz? - **Beta**
2. Türk İlaç Sanayinin İmajını Yurtdışında Nasıl Daha da Güçlendirebiliriz? - **Delta**
3. Neler Olsa İKMİB'den Daha Fazla Faydalanabiliriz? - **Omicron**
4. Covid Sonrası Dönemde İlaç İhracatı İçin Fırsatlar Neler Olabilir? - **Epsilon**
5. İlaç İhracatının Arttırılabilmesi İçin T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan Beklentiler Nelerdir? - **Alpha**
6. İlaç İhracatının Arttırılabilmesi İçin T.C. Ticaret Bakanlığı'ndan Beklentiler Nelerdir? - **Sigma**
7. İlaç İhracatının Arttırılabilmesi İçin TİTCK'dan Beklentiler Nelerdir? - **Omega / Theta**
8. İlaç İhracatının Arttırılabilmesi İçin T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, SGK ve Üniversitelerden Beklentiler Nelerdir? - **Kappa**
9. Katma Değeri Yüksek Ürünler İçin Neler Yapılabilir? - **Gama**
10. Yapay Zekâ ve Dijitalleşme Sektörümüze Nasıl Daha İyi Entegre Edilebilir? - **Zeta**

Sektör Sorunları ve Çözüm Önerileri

Bu bölümde, her masa, kura ile belirlenen konusuna ilişkin olarak aşağıdaki sorulara çalışmıştır:

- Mevcut durumda neler oluyor?
- Mevcut durumu geliştirmek için neler yapılabilir?
- Ne zaman, hangi konuda aksiyon alacağız? (Kısa, orta, uzun vade)

İlgili başlıklar üzerinden gerçekleştirilen yuvarlak masa toplantılarının grup çalışması çıktıları aşağıda yer almaktadır:

1. İhracatta Sektörel İşbirliğini Nasıl Geliştirebiliriz? – Beta

• Mevcut Durum

- İhracat ile ilgili çatı örgütleri (İKMİB, DEK, TOBB, İTO, MÜSİAD, TÜSİAD, İEİS, TİSD vb.)
- STK'lar arası iletişim ve işbirliğinin yeterli olmaması
- İhracat pazarlarının potansiyellerinin sistematik olarak ele alınmaması
- Sektör paydaşları işbirliği kültürünün zayıf olması
- Otorite ile işbirliğinin zayıf olması

• Neler Yapılmalı?

- Çatı örgütleri arasındaki işbirliği kuvvetlendirilmeli; bu sayede ihracat potansiyeli olan pazarların ve pazarlara giriş stratejilerinin etkin olarak değerlendirilmesi
- Sektör paydaşları işbirliği kültürünün kuvvetlendirilmesi

• Nasıl Yapılmalı?

- Otorite ve çatı örgütlerinin katılımı ile ortak bir ihracat strateji politikası belirlenmesi
- Ticari ataşelerin ilaç ihracatını yönlendirecek kaynak ve bilgi birikiminin sağlanması

2. Türk İlaç Sanayiinin İmajını Yurtdışında Nasıl Daha da Güçlendirebiliriz? – Delta

• Mevcut Durum

- İlaç endüstrisinin kalitesi araştırma, üretim ve dağıtım boyutlarında Avrupa Birliği dâhil tüm dünyada kabul edilmiş durumda

• Geliştirmek İçin

- Ar-Ge ile yüksek teknoloji ürünlerinin geliştirilmesi ve üretilmesi
- Akademi ve sektör işbirliğinin kamu ve özel sektör işbirlikleri ile fonlanarak verimli şekilde sağlanması
- Tanıtım ve iletişim faaliyetlerinin, fuar, şura ve kongreler aracılığı ile gerçekleştirilmesi

• Aksiyonlar

- Kısa ve orta vadede devlet teşvikleri ile yurtdışı know-how transferi ve global firma ortaklıklarının yapılması (Türkiye’de katma değer yaratacak şekilde)
- Uzun vadede eczacılık ve kimya lisans eğitimlerinin sektörel ihtiyaca yönelik olması; dünyanın tercih ettiği ve kabul edilen eğitim kurumlarına sahip olmak ve imajını geliştirmesi

3. Neler Olsa İKMİB’den Daha Fazla Faydalanabiliriz? – Omicron

• Mevcut Durum

- Paydaşların görünürliğini arttırıcı faaliyetlerin desteklenmesi ve bunun organizasyonunun yapılması için; fuar katılımları, heyetler, işbirlikleri ve toplantıların gerçekleştirilmesi
- Paydaşların gelişimlerini sağlayan aktivitelerin organizasyonun, eğitimler ve akademi programları ile gerçekleştirilmesi
- Bilginin toplanması ve paylaşılması; sayısal veriler ve raporlar
- Savunuculuk süreçlerinin yürütülmesi; kamu, STK ziyaretleri ve işbirliklerinin gerçekleştirilmesi

• Mevcut Durumun Geliştirilmesi

- Kısa vadede acilen konu / sektör özelinde sektörel buluşmaların arttırılarak bilgi akışının ve bunların güncellenme sıklığının arttırılması (düzenli toplantılarla)

- Kısa vadede İKMİB içerisinde sağlık sektörünün katma değer / verimlilik / potansiyel analizi yapılarak yatırımların yönlendirilmesi, artırılması ve geliştirilmesi
- Kısa vadede var olan toplu verinin (big data) analiz edilmesi, yorumlanması, katmanlandırılması ve ilgili paydaşlarla raporlarının paylaşılması
- Kısa vadede çift yönlü olarak stratejik tespit ve önerilerin paylaşılması / ziyaret ve toplantıların gerçekleştirilmesi ve e-bültenlerin yayınlanması
- Orta vadede savunuculuk noktasında (çift taraflı) daha fazla ihtiyaç analizi yapılması ve bunların çözümlenmesi konusunda çift taraflı işbirliğinin artırılması
- Orta vadede güncelin takibi (dijitalleşme, sürdürülebilirlik vb.) ile üyelerin dünya standartlarına uyumlandırılması / eksiklerin desteklenmesi ve katma değer artırılması
- Orta vadede firma değerlendirme raporlarının hazırlanarak ihracat potansiyeli yüksek (özellikle start-up) firmalara desteklerin sağlanması
- Orta ve uzun vadede fikir, hizmet ve fikri hak gibi alanlarda ihracatın kapsam içine ve kayıt altına alınması

4. Covid Sonrası Dönemde İlaç İhracatı İçin Fırsatlar Neler Olabilir? – Epsilon

- **Mevcut Durum ve Mevcut Durumun Geliştirilmesi**

- Dünya genelinde ilaç harcamalarının artması
- Ülkelerin kendi ilaç pazarlarını koruyucu tedbirleri ithalat ve ihracat boyutlarında artması
- Hammadde ve ilaç tedariğinde dünya genelinde sıkıntı yaşanmasının ülkemiz ihracat potansiyelini arttırması
- Devletlerin, yerel üretim tesislerinin kurulmasını desteklemesi; Türk firmalarının yurtdışında yatırım yapmasına fırsat yaratması sektörümüz için ihracat fırsatı yaratacaktır
- Biyoteknolojik ve biyolojik ilaçların önemi
- Covid sonrası ortaya çıkan sağlık sorunları ile ilgili tedavi, ilaç ve protokollerinin geliştirilmesi

- **Aksiyonlar**

- Kısa vadede Biyoteknolojik ve biyolojik ilaçların Ar-Ge, Ür-Ge ve ihracatı ile ilgili ekosistemlerin geliştirilmesi
- Kısa vadede Ticaret ve Alım Heyetlerinin tekrar aktive edilmesi
- Kısa vadede ruhsatlandırma otoritelerinin arasında karşılıklı tanıma faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi
- Kısa vadede yerelleşme süreçleri ve desteklerin yeniden aktive edilmesi
- Orta vadede yenilikçi ürünlerin geliştirilmesi için gerekli altyapının desteklenmesi ve kolaylaştırılması
- Orta vadede stratejik ve rekabet yaratacak ürünlerde kendi hammaddemizin üretilmesi
- Orta vadede yurtdışı temsilciliklerle ilaç sektörü arasındaki işbirliklerinin geliştirilmesi
- Orta vadede Covid sonrası semptomların tedavisinde kullanılan ilaçların pazarına yönelik aktiviteler gerçekleştirilmesi
- Orta vadede data mining ve big data settinglerinden faydalanarak yurtdışı pazar araştırmalarının desteklenmesi
- Uzun vadede yeni ürün geliştirilmesinde üniversite / sanayi işbirliklerinin artırılması

5. İlaç İhracatının Arttırılabilmesi İçin T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'ndan Beklentiler Nelerdir? – Alpha

- **Mevcut Durum**

- Sanayi ve ihtisas bölgeleri bazında destekler mevcut
- Yatırım teşvikleri ve destekleri mevcut
- Ar-Ge ve Ar-Ge proje destekleri mevcut
- Kümelenme destekleri mevcut
- Belgelendirme ve analiz destekleri mevcut
- Pazarlama ve tanıtım destekleri mevcut
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, KOSGEB, TÜBİTAK, Kalkınma Ajansları, TSE ve TPE destekleri mevcut
- Tek Pencere Milli Teknoloji Hamlesi üzerinden sektörel destekler mevcut

- **Mevcut durumu geliştirmek için neler yapılabilir?**

- Dolaylı teşvikler yerine doğrudan teşviklerin sağlanması
- Teşviklerin, sektörün ihtiyaçları, gelişmeler ve ekonomik faktörler kapsamında dikkate alınarak dinamik güncellemelere tabi tutulması
- Sağlık alanındaki tüm faaliyetlerin Ar-Ge kapsamında değerlendirilmesi
- Teşviklerde T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı kuruluşlarının firma büyüklükleri ve teşvik kalemleri arasındaki uyumsuzlukların sektörle yakın bir işbirliği içerisinde dinamik bir biçimde güncellenmesi
- İhtisas organize sanayi ve endüstri bölgelerinin yaygınlaştırılması ve gerekli altyapı ve atık yönetimi dâhil tamamlanması
- Kamunun diğer kurumlar (T.C. Ticaret Bakanlığı, T.C. Sağlık Bakanlığı, T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ve kuruluşları) arasında eşgüdümün sağlanması ve güçlendirilmesi
- Meslek birliklerinin ve STK'ların süreçlere katılım ve katkısının arttırılması

- **Ne zaman, hangi konuda aksiyon alacağız?**

- Orta vadede T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı içerisinde kimya sektörünün münhasır genel müdürlüğe kavuşması
- Türkiye Kimya Ajansı'nın kurulması
- Kimya Teknoloji Merkezi'nin desteklenmesi ve ilaç endüstrisinin katılımının sağlanması

6. İlaç İhracatının Arttırılabilmesi İçin T.C. Ticaret Bakanlığı'ndan Beklentiler Nelerdir?

– Sigma

- **Mevcut durumu geliştirmek için neler yapılabilir?**

- Regüle pazarlarda serbest bırakma sıkıntılarının giderilmesi
- Bakanlık tarafından danışman firma yönlendirilmesi ve Türkiye'den kaynak koordinasyonunun sağlanması
- Hedef ölkelerde pazara erişim, regölasyon ve bilgi edinme problemlerinin çözölmesi adına Bakanlık tarafından firmalara kılavuzlar sağlanması
- Ticari ataşelerle daha verimli çalışılabilmenin sağlanması; ilaç sektörünün önceliklendirilerek ataşelerin sektör bilgisinin arttırılması

- Hedef ülkeler ile ilgili pazar verisi eksikliklerinin Bakanlık tarafından detaylı ve şeffaf birim fiyat verilerinin firmalar ile paylaşılması
- İhracat yapılan ülkelerde politik engellemelere karşı koruma stratejilerinin uygulanması; Ticaret Bakanlıkları düzeyinde karşılıklı anlaşmaların sağlanması – Kötü örnek: İran-Rusya / İyi örnek: Arnavutluk, Bosna Hersek ve Kosova
- T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile koordineli şekilde çalışılarak stratejik öncelikli hammadde sentezleme süreçlerinin desteklenmesi
- Alım ve Ticaret Heyetleri'nin daha etkin hale getirilmesi; kurumlar arası işbirliği ile ihracatın desteklenmesi
- Konsolosluk onaylarında yaşanan problemler ile ilgili desteklerin verilmesi

7. İlaç İhracatının Arttırılabilmesi İçin TİTCK'dan Beklentiler Nelerdir? – Omega / Theta

- **Mevcut durumda neler oluyor?**

- İhracat izin belgesinin süresi 6 ay
- Sisteme tek tek online giriş yapılıyor
- Ruhsat sürecinin uzun olması
- İletişim kanallarında yaşanan aksaklıklar

- **Mevcut durumu geliştirmek için neler yapılabilir?**

- TİTCK İhracat Birimi'nin kurulması
- İhracat izin belgelerinin süresinin 6 aydan 24 aya çıkarılması
- Sadece ihracata yönelik hızlandırılmış ihraç ruhsatı ve ihracat için gerekli belgelerin verilmesi
- Yurtdışı ruhsat ve analiz GMP başvurusu ücretlerinin teşvik kapsamına alınması
- Pharmaceutical Inspection Co-operation Scheme (PIC/S) üyeliğini vurgulayarak ihracatta karşılıklı güvene dayalı European GMP Sertifikası (İyi Uygulamalar Sertifikası) onaylarının verilmesi

- **Ne zaman, hangi konuda aksiyon alacağız?**

- Kısa vadede ihracat izin belgesi süresinin uzatılması
- Orta vadede TİTCK bünyesinde ihracat için özel bir birimin kurulması
- Orta vadede PİC/S üyeliğinin geçerliliğinin kabul görmesinin sağlanması
- Orta vadede sadece ihracata yönelik hızlandırılmış ihraç ruhsatı ve ihracat için gerekli belgelerin verilmesi

8. İlaç İhracatının Arttırılabilmesi İçin T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı, SGK ve Üniversitelerden Beklentiler Nelerdir? – Kappa

- **Mevcut durum analizi ve mevcut durumu geliştirmek için neler yapılabilir?**

Maliye Bakanlığı

- KDV gecikmeleri: KDV alacaklarının gecikmemesi için, gerekirse diğer devlet alacaklarından mahsup edilmesi
- KDV oranlarındaki farklılıklar: İlaç hammadde, yardımcı madde ve ambalaj KDV oranlarının eşitlenmesi
- Tüm gümrük vergilerinin peşin alınması: Peşin alınmaması için, gerektiğinde KDV gibi alacaklardan mahsuplaşılması
- Gümrük vergileri ve KKDF oranı: Gümrük vergilerinin düşürülmesi ve ilaçta KKDF vergisinin kaldırılması
- Ar-Ge teşviklerinin yeterli olmaması
- İthal edilen ilaç hammaddelerinin ve yardımcı malzemelerin ödenmesi için güncel Bakanlık referans kurumundan hesaplamaların yapılması

SGK

- Referans döviz kuru: Yönetmelikteki %60 oranının %70 olarak uygulanması; kur güncellemelerinin 3'er aylık periyotlarda yapılması
- Referans fiyatlandırmanın yapılması
- Geri ödeme fiyat komisyonu: Yılda 2 defa yerine 4 defa toplanması

Üniversiteler

- Ar-Ge çalışmalarının yetersizliği: Ar-Ge ve proje merkezlerinin kurulması
- Bakanlıklardan üniversitelere teşviklerin verilmesi

- İlgili fakültelerin 3. sınıfından itibaren Ar-Ge alanında çalışacak öğrencilerin ayrıştırılması

Bankalar

- T.C. Merkez Bankası ve Bankalar Birliği tarafından ilaç ve ilaç hammadde ithalatında referans döviz kurumdan döviz sağlanması

9. Katma Değeri Yüksek Ürünler İçin Neler Yapılabilir? – Gama

- **Mevcut durumda neler oluyor?**

Katma değeri yüksek ürünler geliştirmenin ön koşulları:

- Fiyat politikalarının güncellenmesi
- Düzenleyici kurumların misyonlarını bağımsız olarak yerine getirebilmesi
- Ekosistemin uygun hale getirilmesi
- Mevzuattaki engellerin kaldırılması
- Küresel rekabetçiliği destekleyen uygulamalara geçilmesi

- **Mevcut durumun geliştirilmesi**

- Yasal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi
- Uygun fonlama ve erişilebilirliğin sağlanması
- Ürün: Hedefli tedaviye yönelik ürünler; yeni endikasyon konumlandırma
- Klinik araştırmaların yaygınlaştırılması
- Tersine beyin göçünün sağlanması ve beyin göçünü engelleyecek ortamın oluşturulması
- Katma değerli ürünlerde yeni ürünlere yönelik hibe ve alım garantisi dâhil özel desteklerin uygulanması
- Ele alınan konuların kısa vadede değerlendirilerek uygulamaya alınması

10. Yapay Zekâ ve Dijitalleşme Sektörümüze Nasıl Daha İyi Entegre Edilebilir? – Zeta

- **Mevcut durumda neler oluyor?**

- İlaç sektöründe ülkemizde mevcut durumda yapay zekâ ve dijitalleşme boyutunda;
 - İlaçta kare kodlama

- E-Nabız sistemi
 - Aile Hekimliği Bilgi Sistemi Minimum Veri Modeli (AHBS-VEM)
 - Merkezi Hekim Randevu Sistemi (MHRS)
 - Reçete Onay Sistemi (MEDULA)
 - T.C. Sağlık Bakanlığı Karar Destek Sistemi (KDS) gibi bütünleşmiş sistemler bulunmaktadır
 - Ülkemiz, E-Nabız kapsamında konsolide edilen sağlık verisi büyüklüğünde Almanya'dan sonra dünyada ikinci konumda
- **Mevcut durumu geliştirmek için neler yapılabilir?**
 - 3 Boyutlu (3D) yazıcı ve küçük ölçekli üretimler ve kişiye özel ilaç üretimi için yatırımların desteklenmesi
 - Mevcut entegre sağlık sistemine ilişkin Türk firmalarının desteklenmesi ve bu sistemlerin yurtdışına ihracatına yönelik aksiyonların alınması
 - Veri toplanması adına sağlık sistemlerinin geliştirilmesi; toplanan verinin depolanması için blockchain tabanlı sistemlerin oluşturulması
 - Toplanan verilerle oluşturulan algoritmalar sayesinde yapay zekânın hastaların teşhis ve tedavilerinde kullanılmasının sağlanması
 - Görüntüleme, analiz ve tahlillerin hekimler olmadan değerlendirilebilmesi; raporlanması ve tedavi protokollerinin uygulanması; firmalara veri sağlanarak ilaç tedarik süreçlerinin hızlandırılması
 - Telefon uygulamaları ile görsel konsültasyon sistemlerinin kurulması ve geliştirilmesinin sağlanması

11. Serbest Kürsüde Değerlendirilen Diğer Konular:

- TİTCK, 6 ay geçerliliği olan ihracat izin belgesi ile ilgili bir gün içerisinde gerçekleştirilebilecek bir başvuru sürecini T.C. Ticaret Bakanlığı ile birlikte geliştirilen sistem üzerinden yönetmektedir. Bununla birlikte kurumun, ilaç tedariki ile ilgili bir misyonu olması ve vatandaşların ilaca ulaşma sürecinin hızlandırılması açısından 6 aylık geçerlilik süresi uygulaması mevcuttur. Bu doğrultuda geçerlilik süresine ilişkin iyileştirme alternatifi, uygulanabilirlik açısından öngörülebilecek bir husus olarak değerlendirilebilir. İthalat ve ihracata yönelik bir daire başkanlığı kurulmasına yönelik gündeme dair olarak Kurum bünyesinde çalışmalar devam etmektedir.

- Ülkemiz ihracatında ihracatı engelleyen faktörlerden bir tanesi de yurtdışına verilen fiyat beyannamelerinde referans fiyatların ihracat yapılan ülkelere TL bazında verilmesidir. Türkiye'deki fiyatın düşük olması ilaç sektörümüzün sermaye birikimi ve yatırımlara kaynak ayrılabilmesi için önemli bir sorun olarak değerlendirilmektedir. Bu sorunun, T.C. Sağlık Bakanlığı'nın ilaç fiyatlarını sabit kur üzerinden belirlenmesi yerine, güncel kur üzerinden belirlenmesi ve bu süreçte gerek ilgili tüm Bakanlıklar ve sektör temsilcileri ile tüm paydaşların katkısının mümkün kılınacağı bir eşgüdüm ile çözülebileceği düşünülmektedir.
- Ülkemizin ihracatta başarılı olabilmesi ve sektörün sürdürülebilirliğinin sağlanması adına hammadde, ara mamul ve ürün üretimi konusunda yerli üretimin gerçekleştirilmesi ve dışa bağımlılığın önüne geçilmesi önemlidir.
- Endüstri – üniversite koordinasyonunun güçlendirilmesi, nitelikli insan gücünün mevcut akredite bölümlerde, sektöre uygun şekilde eğitim alması; özellikle Kimya ve Eczacılık bölümlerinde ihracat bilincinin oluşturulması son derece önemlidir. Endüstri – üniversite işbirliğinin İKMİB destekleri ile gerçekleştirilen kongreler aracılığı ile geliştirilmesi; gerek üretim ve gerekse Ar-Ge boyutlarında sektörümüz için kritik öneme sahiptir.
- İlaç sektöründe mevcut durumda ithalat ve ihracat dengesinin ihracat yönünde geliştirilmesi adına global düzlemde tüm ilaç sektörünün gündemi olan biyoteknolojik ilaçlar, biyolojik ilaçlar ve biyo benzerler üzerindeki yoğunlaşmanın değerlendirilmesi gerekmektedir. Türkiye'de de bu yönde yapılan harcamaların tamamına yakınının ithal edilmesi; bu alanlarda yerli üretim kapasitesinin geliştirilmesi ve yatırım yapılması gerekliliği sonucunu doğurmaktadır. Bu anlamda ilgili ekosistemlerin geliştirilmesi; mevzuat altyapısının tamamlanması gerekmektedir. Bu doğrultuda son dönemde TİTCK tarafından çıkarılan biyo benzer kılavuzu önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir. Geri ödeme politikaları, SGK ve teşvik politikaları boyutlarında da gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.
- Ekosistemde karşılaşılan en büyük problemlerden biri olan fiyat belirleme konusunda Türk ilaç sektörü firmalarının ve kamu otoritelerinin fiyatını kendimizin belirleyebileceği referansı olmayan yeni ilaçlar geliştirme yönünde gerçekleştirecekleri gündem ve atılımlar bu problemin çözümüne katkı sağlayacaktır. Yeni ilaçlar geliştirme sürecinde firmalarımızın ve start-up'ların desteklenmesi; kamu, üniversiteler, sektörel birlik ve kuruluşlar, büyük şirketler ve hizmet sağlayıcıların yer aldığı ekosistemlerin geliştirilebilmesi ve bu koordinasyonun sağlanmasında İKMİB gibi çatı kuruluşların önemi son derece büyüktür.
- Doğrudan teşviklerin uygulanması ve yaygınlaştırılması konusunda ilgili kurumlarla temasta bulunulmalıdır.

- TİTCK bünyesinde ihracat biriminin kurulması hususunda tüm ilgili kurumlarca tanınan ve koordineli çalışan bir ilaç ihracat biriminin kurulması ve sektörle dirsek temasıyla çalışması büyük önem arz etmektedir.
- İlaç sektörünün kamuoyunda ve kamu otoritelerindeki algısının doğru yere oturması için İKMİB, çatı örgütleri ve sektör firmaları tarafından planlı bir strateji ve bilgilendirme sürecinin yürütülmesinin önemi son derece büyüktür.
- Kamu otoritesinin dikkatini daha çok çekmek ve uzun vadede Ar-Ge çalışmalarının gücünü arttırmak açısından uzun vadeli, milli amaçlı, ortak Ar-Ge yatırımları değerli görülmektedir.
- Ecza depoları tarafından yapılan ihracatta yaşanan sorunların görüşüleceği toplantılar düzenlenmesi ve tarafların birbirini anlaması ve yaşanan sorunlara çözüm aranması hususu değerli görülmektedir.
- PIC/S kapsamında karşılıklı tanıma için pilot bir ülke seçilerek uygulamaya geçilmesi önerilmektedir

Değerlendirme ve Sonuç

Çalıştayda ele alınan konular; sektörün dün, bugün ve geleceğinin değerlendirilmesi ile sektörde – özellikle ihracat süreçlerinde – yaşanan problemler ve bu problemlere yönelik olarak tüm paydaşların ortak akılla gerçekleştirdikleri çözüm önerileri bağlamında değerlendirilmiştir. Bunun yanı sıra sektörde mevcut trendler ve öngörümlemeler, sektör liderleri tarafından ele alınmıştır.

İlaç Sektörü, gerek ülkemiz ekonomisi, gerekse dünya ekonomisi ve ticaretinde önemli bir yere sahiptir. Özellikle Covid ve Covid sonrası dönemde ilaç sektörümüzün önemi daha da artmaktadır. Bu anlamda önemli noktalar aşağıdaki gibidir;

- Bölgesel ve küresel bazda ihracatın geliştirilmesi için, özellikle çatı örgütleri ve resmi otorite ile işbirliğinin güçlendirilmesi ve ortak bir ihracat stratejisi belirlenmesi
- Fiyatlandırma politikası başta olmak üzere sektör sorunlarının çözümüne ilişkin olarak Bakanlıklarımız ve ilgili tüm kurum ve kuruluşlar arasında sürekli koordinasyonun sağlanması
- Ar-Ge yatırımlarının desteklenerek yüksek teknoloji ürünlerin geliştirilmesi, bu doğrultuda sektörel paydaşlar ve özellikle üniversitelerle geliştirilecek işbirliklerinin fonlanması ve tüm bu süreçte fuarlar başta olmak üzere tanıtım ve iletişim kanallarının gücünün artırılması

- İKMİB önderliğinde sektörel paydaşlar ve ilgili kamu otoriteleri arasında bilgi akışının ve firma desteklerinin dijitalleşme ve sürdürülebilirlik boyutlarında ele alınarak geliştirilmesi

Covid sonrası dönemde küresel boyutta ilaç talebi ve harcamalarında yaşanan artışa bağlı olarak özellikle hammadde ve tedarik boyutlarında yaşanan küresel sorunlar, ilaç sektörümüzün ülkemiz ihracatındaki payını arttırması için bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte;

- Yerel üretim tesislerinin kurulması,
- Biyoteknoloji alanındaki gelişme ve fırsatların değerlendirilmesi,
- Ar-Ge yatırımlarının ve yenilikçi ürünlerin üretimi için gerekli altyapı faaliyetlerinin desteklenmesi,
- Covid sonrası semptomların tedavisine yönelik ilaçların pazarını hedefleyen aksiyonlar ile dijitalleşme boyutundaki dönüşüm ve fırsatların değerlendirilmesine yönelik destek ve işbirlikleri,

sektörümüzün ihracatı açısından kritik konular olarak değerlendirilmektedir.

İlaç sektörümüzün küresel pazarda ihracatının arttırılabilmesi adına T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, T.C. Ticaret Bakanlığı, T.C. Sağlık Bakanlığı, TİTCK, T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, KOSGEB, TÜBİTAK, Kalkınma Ajansları, TSE, TPE ile üniversiteler, meslek birlikleri, sektörel STK'lar ve ihracatçı firmalar arasındaki eşgüdümün ve işbirliklerinin arttırılması son derece kritiktir.

Dolaylı teşviklerden ziyade doğrudan teşviklerin uygulanması ve yaygınlaştırılması, ihracatımızın geliştirilmesi açısından son derece önemli bir yere sahiptir. Sektörel ihracatın gelişmesine katkı sağlayacak hususlar ise aşağıdaki şekilde değerlendirilmiştir;

- İhtisas organize sanayi bölgelerinin yaygınlaştırılması,
- Kimya Teknoloji Merkezi ve Türkiye Kimya Ajansı gibi kuruluşların kurulumunun desteklenmesi,
- Hedef ülke ve pazarlara yönelik veri desteklerinin, hammadde tedarik ve sentezleme desteklerinin sağlanması,
- Alım ve Ticaret Heyetleri faaliyetlerinin etkinliğinin arttırılması ve desteklenmesi,
- İhracat izin belgesi sürelerinin uzatılması,
- TİTCK bünyesinde ihracat biriminin kurulması,
- Ruhsatlandırma sürelerinin hızlandırılması,
- KDV, KKDF ve gümrük vergileri ile özellikle döviz kuru düzenlemelerin yapılması

Döviz kurunda son dönemde volatilitenin artması ile birlikte yaşanan ani çıkış ve düşüşler nedeniyle şirket sermayelerinin yapılarında meydana gelen zayıflama, sektörün bir diğer sorunu olarak değerlendirilmektedir. Bu konuda T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı'ndan beklenti, finansla kolay ulaşmanın sağlanması ve uygun kredi

koşullarının yaratılmasıdır. T.C. Merkez Bankası faizi ile kredi faizleri arasındaki fark da, çözülmesi gereken bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Yatırım ortamının desteklenmesi ile sürdürülebilirliğin ve öngörülebilirliğin sağlanması, ülkemiz ihracatın geliştirilmesi açısından son derece önemlidir.

Ülkemiz ilaç ihracatının geliştirilmesine yönelik olarak bir diğer önemli konu ise katma değeri yüksek ürünlerin üretimi ve geliştirilmesidir. Bu doğrultuda fiyat politikalarının güncellenmesi, küresel rekabette Türk ilaç sektörünün gücünü arttıracak yasal düzenlemeler ile fonların geliştirilmesi, araştırma faaliyetlerinin yaygınlaştırılması, nitelikli insan gücünün yetiştirilerek beyin göçünün engellenecek ortamın sağlanması ve katma değerli ürünlere yönelik hibe ve alım garantisi gibi özel desteklerin sağlanması gerekmektedir. Yapay zeka ve dijitalleşmede küresel boyutta önemli bir yere sahip olan entegre sistem ve uygulamalarımızın geliştirilmesi, ülkemizde gerçekleştirilen ve geliştirilen sistemlerin yurt dışına ihracatını sağlayacak düzenleme ve desteklerin hayata geçirilmesi sektörümüzün ihracatına katkı sağlayacak bir diğer önemli konu olarak ele alınmıştır.

Sektörde faaliyet gösteren ihracatçılarımızın ve sektör temsilcilerimizin, ilgili Bakanlıklarımız ve İKMİB önderliğindeki komite toplantılarına, projelere ve fuarlara ve milli katılım fuarlarına katılımlarının artırılması da, sektörümüzün hedeflenen noktalara gelmesi açısından önem arz etmektedir.

Çalıştayda değerlendirilen tüm bu gelişmeler, sorunlar ve çözüm önerileri ile ülkemiz ihracatına 2021 yılında 1,425 Milyar Dolar katkıda bulunan ve bir önceki yıla göre %19,4'lük gelişme sağlayan sektörümüzün dünya pazarında hak ettiği yeri alması açısından son derece kritiktir. Sektörel ithalat verisi ile karşılaştırıldığında ise 1,425 Milyar Dolar ihracata karşın 2021 yılında 6,8 Milyar Dolar ithalat gerçekleştiği görülmektedir. İlaç sektörümüzün, çalıştayda ele alınan tüm konular kapsamında geliştirilmesi ve desteklenmesi, sektörümüzün neden olduğu cari açığın azaltılması için yatırımların desteklenmesi gerekmektedir.

İzgören Akademi olarak bu çalışma sırasında çalıştayın tüm aşamalarında yorumlarıyla ve destekleriyle etkin ve başarılı bir program yapılmasını sağlayan tüm katılımcılara ve organizasyon sahibi İKMİB'e çok teşekkür ederiz.

Saygılarımızla,
İzgören Akademi Danışman Ekibi